

Handleiding

De Vreedzame School

Op de speelplaats (activiteitenplein)

Inleiding

Voor je ligt de handleiding 'De Vreedzame School op het Activiteitenplein'. Sinds het schooljaar 2014 – 2015 werken ze op school met het programma 'De Vreedzame School', maar er is geen standaard werkwijze hoe dit op het Activiteitenplein toegepast kan worden. Deze handleiding is ontwikkeld voor de medewerkers van het Activiteitenplein, zodat jullie weten wat het programma De Vreedzame School inhoudt en hoe het toe te passen is op het Activiteitenplein.

Meer informatie over De Vreedzame School kun je vinden op www.devreedzameschool.nl

1. Informatie over De Vreedzame School

De Vreedzame School is een programma voor basisscholen voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het beschouwt de klas en de school als leefgemeenschap, waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, een stem krijgen, en waarin kinderen leren om samen beslissingen te nemen en conflicten op te lossen. Kinderen voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en voor de gemeenschap, en staan open voor de verschillen tussen mensen.

De Vreedzame School wil kinderen opvoeden tot verantwoordelijke en actieve leden van de gemeenschap. Kinderen leren dat zij deel uitmaken van de gemeenschap die de klas en school vormt en leren daar een bijdrage aan te leveren. Ze leren oog en oor te hebben voor anderen, zich verantwoordelijk te voelen voor het algemeen belang: initiatiefrijk, zorgzaam en betrokken.

Er staan een aantal uitgangspunten centraal:

- Het constructief oplossen van conflicten met behulp van mediatie
- Het creëren van een positieve sociale en morele norm
- Het bevorderen van sociale verbondenheid en gemeenschapszin.

Het constructief oplossen van conflicten met behulp van mediatie: er zullen altijd conflicten (belangentegenstellingen of meningsverschillen) zijn en daarom is het zinvol om iedereen te leren hoe je kunt voorkomen dat er conflicten zijn en dat conflicten ontaarden in een ruzie. En wanneer er wel een conflict is, kan werken aan een constructieve oplossing. De kinderen leren vaardigheden om conflicten constructief op te lossen en de verantwoordelijkheid te dragen om dat zelfstandig, zonder hulp van volwassenen, te doen.

Het creëren van een positieve sociale en morele norm: de Vreedzame School wil een cultuur realiseren waarin de sociale norm bepaald wordt door de doelen: constructief omgaan met meningsverschillen en conflicten, actieve participatie, zorgzaam en pro-sociaal gedrag.

Het bevorderen van sociale verbondenheid en gemeenschapszin: problemen bij jongeren komen veel minder voor indien ze opgroeien in een omgeving waarin sprake is van sociale verbondenheid: een omgeving waarin zij zich welkom, gerespecteerd en niet gediscrimineerd voelen, waarin ze merken dat er positieve verwachtingen over hen bestaan en waarin ze ondervinden dat ze ertoe doen. Kinderen hebben het nodig om nodig te zijn. En natuurlijk zijn in die omgeving regels nodig, maar de sleutel voor een positief klimaat ligt in het samen creëren van een cultuur, dan in het bedenken van allerlei regels en codes waar kinderen zich aan dienen te houden. Kinderen moeten het gevoel hebben verantwoordelijk te zijn voor die cultuur, moeten de boodschap krijgen dat ze erbij horen, en dat ze nodig zijn.

Wat leren kinderen in De Vreedzame School ?

Doelen

De Vreedzame School streeft er naar om kinderen te leren:

- Op een positieve en zorgzame manier met elkaar om te gaan
- Op een democratische manier met elkaar beslissingen te nemen
- Constructief conflicten op lossen
- Verantwoordelijkheid te nemen voor elkaar en voor de gemeenschap
- Open staan voor verschillen tussen mensen

Het programma wil niet alleen kinderen bovenstaande sociale competenties leren, maar vooral ook een positief sociaal en moreel klimaat in de school creëren, waar een opvoedende en gedragsregulerende werking van uit gaat.

Op schoolniveau streeft het programma naar een positief sociaal en moreel klimaat, waarin: leerkrachten prettig werken, handelingsverlegenheid bij leerkrachten voorkomen wordt, kinderen zich veilig voelen, kinderen zich gehoord en gezien voelen, iedereen bereid is zich te verplaatsen in een ander, iedereen op een positieve manier met elkaar omgaat, de eigen kracht van kinderen benut wordt.

Bij democratisch burgerschap gaat het vooral over wijze waarop wij met elkaar omgaan:

- Houden wij rekening met elkaar in plaats van alleen met onszelf?
- Hoe zorgen we voor een goed evenwicht tussen individuele vrijheid enerzijds en verantwoordelijkheid en sociale betrokkenheid anderzijds?
- Hoe gaan we om met verschil van mening?
- Hoe komen we tot een gezamenlijk besluit?
- Hoe lossen we conflicten op?
- Voelen we ons verantwoordelijk voor de gemeenschap?
- In hoeverre zijn we bereid om ons in te leven in elkaar, in de cultuur of de levensstijl van anderen?
- Hoe gaan we om met situaties waarin sprake is van onrechtvaardigheid?
- Stellen we ons actief op als andere kinderen gepest worden?

De kern van De Vreedzame School is een lessenserie. In alle groepen worden er lessen gegeven. De lessen zijn verdeeld in 6 blokken:

Blok 1: We horen bij elkaar

groepsvorming en het creëren van een positief klimaat in de klas. Samen met de leerlingen afspraken maken over hoe met elkaar omgaan in de klas. Leerlingen bedenken zelf taken en verantwoordelijkheden

Blok 2: We lossen conflicten zelf op

Conflicthantering. Inzicht krijgen op hoe je kunt reageren op een conflict. Na dit blok wordt verwacht dat ze zelf, met behulp van een eenvoudig stappenplan, hun conflicten zelf oplossen.

Blok 3: We hebben oor voor elkaar

Communicatie. Aandacht aan de rol van misverstanden, het kunnen verplaatsen en inleven in een ander, actief luisteren en samenvatten.

Blok 4: We hebben hart voor elkaar

Gevoelens. 2 belangrijke vaardigheden voor conflictoplossing: je eigen gevoelens herkennen en erover kunnen vertellen, en het erkennen en accepteren van de gevoelens van een ander.

Blok 5: We dragen allemaal een steentje bij

Verantwoordelijkheid. Mediatie is bemiddeling bij conflicten. Alle leerlingen leren wat mediatie is, maar daarnaast worden ook enkele leerlingen opgeleid om de rol van leerling mediator te vervullen.

Blok 6: We zijn allemaal anders

Diversiteit. Het open staan voor verschillen. Kinderen onderzoeken overeenkomsten en verschillen in hun familie, klas, school, omgeving van de school en de wereld.

2. Woordenschat

Hier kun je de woorden/ begrippen lezen die bij De Vreedzame School veel gebruikt worden en die je de kinderen waarschijnlijk zult horen zeggen. De woorden zal je verder in deze handleiding ook nog vaker tegenkomen.

Opsteker: een compliment. Wanneer iemand iets goed doet, geef je diegene een opsteker. De kinderen leren elkaar opstekers te geven, maar ook de leerkrachten geven de kinderen veel opstekers → positief bekrachtigen.

Afbreker: wanneer iemand iets doet of zegt wat niet leuk is, dan is dat een afbreker. Dus het tegenovergestelde van een opsteker.

Gemeenschapszin: zich betrokken voelen bij de gemeenschap en daar ook verantwoordelijkheid in nemen. Er samen voor zorgen dat het prettig is in de klas, school en de omgeving.

Verantwoordelijkheid: de verplichting om ervoor te zorgen dat iets goed verloopt.

Conflict: een verschil van mening: als je bijvoorbeeld allebei iets anders wilt doen of hebben. Bij een conflict wil je een oplossing bedenken waar je allebei tevreden mee bent. Je zoekt naar win-win oplossing (zie hieronder). Conflicten horen bij het leven; je probeert ze op een positieve manier op te lossen.

Ruzie: er wordt van ruzie gesproken wanneer het ene kind wil winnen ten koste van het andere kind. Eén partij is dan tevreden, de andere partij is de verliezer. Wanneer conflicten met geweld gepaard gaan, dan is het een ruzie.

Conflicthantering: de vaardigheden in het hanteren van conflicten; conflicten niet laten escaleren. Conflicten niet uit de weg gaan, maar aangrijpen als kansen om tot een win-win oplossing te komen.

Constructief oplossen: samen een oplossing bedenken, waarbij beide partijen 'wint', dus een win-win oplossing bedenken.

Win – win: je zoekt samen met diegene waarmee je een conflict hebt, naar een oplossing waar je allebei tevreden mee bent.

Win – verlies: wanneer er maar 1 partij 'gewonnen' heeft na een conflict. Het conflict is dan niet constructief opgelost.

Verlies – verlies: als beide partijen er niet tevreden mee zijn.

Misverstand: verschil tussen hoe iemand het bedoeld en de andere het begrijpt. Iets dat je anders had begrepen dan een ander.

Gezichtspunt: iedereen kan op verschillende manieren naar dezelfde dingen kijken. Je kijkt soms anders tegen dezelfde dingen aan, omdat iedereen verschillende ervaringen en gevoelens heeft.

Democratisch burgerschap: de bereidheid en het vermogen om deel uit te maken van een gemeenschap en daar een actieve bijdrage aan te leveren.

Binnenkomers: dit zijn korte, speelse activiteiten (meestal met taal, beweging of muziek) waarmee een les van De Vreedzame School begonnen wordt. Dit is voor kinderen het signaal dat er op een minder cognitieve manier gewerkt gaat worden dan normaal.

Afsluiters: Dit zijn net als de binnenkomers korte, speelse activiteiten, waarmee de les van De Vreedzame School wordt afgesloten.

Burgerschapsvorming: het stimuleren van het vermogen van leerlingen tot adequaat handelen in sociale situaties die zich voordoen in het dagelijks leven in de democratische samenleving.

Afkoelplek: een plek in de klas/ ruimte waar kinderen met een conflict rustig kunnen worden (af kunnen koelen), voordat ze kunnen nadenken over een oplossing. Dat kan bijvoorbeeld een plek zijn met een stoel en een tafel en bijvoorbeeld een boekje of tekenblokje. Er worden samen afspraken over gemaakt, bijvoorbeeld over hoe lang ze er maximaal mogen blijven zitten.

Communicatie: het praten, luisteren en lichaamstaal. Als je niet duidelijk of niet beleefd of niet aardig communiceert, dan ontstaan er misverstanden en conflicten.

Lichaamstaal: je houding, gebaren en uitdrukking op je gezicht

Een vreedzame school vraagt vreedzame leraren. De principes van het programma dienen door de leerkrachten te worden 'voorgeleefd'. Werken aan een vreedzaam klimaat is werken aan een cultuurverandering in de school. Daarbij is soms gedragsverandering nodig. Daarom zijn er 'afspraken' voor leerkrachtgedrag gemaakt, zodat de leerkrachten weten wat er van hen verwacht wordt in dit programma. Het leerkrachtgedrag staat op de volgende pagina in het schema weergegeven. Daarbij staat ook beschreven hoe dit voor de medewerkers op het Activiteitenplein toe te passen is. Wanneer jij het leerkrachtgedrag je eigen maakt tijdens het werken op het Activiteitenplein, ben je voor een groot deel al bezig met het programma toe te passen.

3. Los-het-op stappenplan

De kinderen leren met De Vreedzame School om zelf conflicten op te lossen, zodat ze niet escaleren tot ruzie. Dit leren ze door middel van het 'los-het-op stappenplan' te volgen. Het stappenplan hangt ook in de kinderhuiskamer van het Activiteitenplein. Herinner de kinderen er aan dat ze de conflicten zelf oplossen en wijs ze op het stappenplan. Wanneer dit niet lukt, kunnen ze naar een begeleid(st)er gaan.

Los het op

1. STOP! HOU OP!

2. Word rustig.

3. Bedenk een goede oplossing.

4. Maak het goed.

Plagen en pesten

- stimuleert dat leerlingen plagen zelf oplossen door STOP! HOU OP! te zeggen
- Grijpt direct in bij pesten; gebruikt een oplossingsgerichte aanpak

- De kinderen leren in de klas dat ze STOP! HOU OP! moeten zeggen wanneer ze iets niet leuk vinden. Dit kan je stimuleren.
- Alleen 'sorry' is niet genoeg, er moet een oplossing komen.

Petjes

- gebruikt de metafoor van de drie petjes om de drie manieren van reageren op een conflict mee aan te duiden
- vraagt bij een conflict aan leerlingen of ze de gele pet willen opzetten

- Op het Activiteitenplein zijn wij niet in het bezit van de petjes. Wel kun je het gebruiken bij het bespreken van een conflict, bijvoorbeeld: 'welk kleur petje zou je nu ophebben?'

Geel petje = stevig: uitpraten (de beste oplossing)

Rood petje = agressief: meteen gaan vechten

Blauw petje = meteen weglopen

Onze schoolregels nav gedragsmatrix VS

Onze grondwet

Wij zijn een Vreedzame School die werkt aan een cultuur van verbondenheid. We willen dat elk kind en elke volwassene zich veilig en gerespecteerd voelt. Voor iedereen moet school leuk zijn.

Daar nemen we allemaal -groot en klein - onze verantwoordelijkheid voor.

Wij gaan uit van een positieve benadering naar elkaar. Wij hebben daarom gewenst gedrag beschreven. Onze schoolgedragsregels staan op rijm, wat onthouden gemakkelijker en leuker maakt. Per twee weken staat een gedragsregel centraal. De betreffende regel hangt in de klassen en centraal in de hele school. Deze regels worden regelmatig besproken in verschillende situaties en verschillende momenten en vervolgens voortdurend bekrachtigd door middel van bijvoorbeeld opstekers. We willen kinderen zoveel als het kan bewust betrappen op goed gedrag. Dat werkt preventief!

1. Er is er maar 1 die praat, zodat luisteren beter gaat.
 - Ik steek mijn vinger op als ik iets wil vragen/vertellen
 - Ik wacht op mijn beurt
 - Ik luister naar de ander, laat de ander uitpraten en reageer erop
2. Wij laten merken, hoe rustig we kunnen (samen) werken
 - Ik leer en werk met iedereen samen
 - Ik toon belangstelling aan de ander
 - Ik werk doelgericht
3. Rennen buiten is goed, lopen is hoe het binnen moet.
 - Ik loop aan de rechter kant de trap op en af
 - Ik loop doelgericht
 - Ik ga meteen naar buiten als ik mijn spullen heb gepakt
 - Ik loop rustig de school in en uit
4. Iedereen voelt zich op zijn best, als niemand wordt gepest.
 - Ik voorkom, meld en stop pesten met de STOP HOU OP aanpak
 - Ik help conflicten op te lossen
 - Ik kan samen spelen en delen, ik speel sportief
 - Ik zorg dat het voor de ander ook leuk is (om buiten te zijn)
5. Ruim je (eigen) rommel op, dan is de school netjes en tiptop
 - Ik laat mijn tafel schoon en netjes achter na het eten, schuif mijn stoel aan en ruim mijn beker op
 - Ik zorg ervoor dat de gang netjes is en ruim (mijn) spullen op (jas/tas)
 - Ik zorg ervoor dat de klas netjes blijft (ruim na gebruik materialen op de juiste plaats op)
 - Ik ruim rommel op de speelplaats op (ook van anderen)

6. Wees zuinig op het materiaal, want het is van ons allemaal.

- Ik ga respectvol om met spullen en materialen van mezelf en van een ander
- Ik laat de spullen van een ander met rust
- Als ik iets kapot maak, herstel ik het

7. Bij het spelen binnen en buiten, sluit ik niemand buiten.

- Ik zorg dat iedereen met plezier naar school gaat
- Ik zorg dat iedereen erbij (kan horen) hoort
- Ik zorg voor de veiligheid van de ander

8. Wees netjes en beleefd, zodat je zelf het goede voorbeeld geeft.

- Ik heet de ander welkom met een groet
- Ik spreek leerkrachten en overblijfkkrachten netjes aan met juf en meneer.
- Ik luister naar de leerkrachten en overblijfouders

9. (Binnen en buiten) Netjes lopen in de rij, dat hoort erbij.

- Ik zorg ervoor dat ik rustig en op tijd met mijn maatje in de rij sta
- Ik loop rustig in de rij
- Ik zorg voor een prettig rijgedrag en help de ander

10. Een schone wc, daar is iedereen blij mee.

- Ik was mijn handen na toilet bezoek
- Ik laat het toilet schoon achter
- Ik vervang de wc rol als deze leeg
- De wc is prive

